

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ STAJ YAPAN MESLEK ADAYLARINDAN BEKLENTİ ANALİZİ: ELAZIĞ-MALATYA ÖRNEĞİ

Expectation Analysis of The Accounting Professionals from Internship Candidates: Example of Elazığ-Malatya

Doç. Dr. Özcan DEMİR

Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme A.B.D., Öğretim Üyesi,
odemir@firat.edu.tr Elazığ/Türkiye

Gözde ÖZMEN

Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi,
gzdozm96@gmail.com Elazığ/Türkiye

Zülcüf NARLIKAYA

Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi A.B.D., Yüksek
Lisans Öğrencisi, z.nrlky@gmail.com Elazığ/Türkiye

ÖZ

Anahtar Kelimeler

Muhasebe Mesleği,
SMMM Stajı, Nitelikli
Muhasebe, Muhasebe
Eğitimi

Keywords

Accounting Profession,
Certified Public
Accountants and
Financial Consulting
Internship, Qualified
Accounting, Accounting
Education

Günümüz işletmeleri teknik ve ekonomik gelişmelere paralel olarak gerek bürokrasi gerekse de iş yaşamında nitelikli gelişmelere uyum sağlayan insan kaynaklarına her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar. Özellikle muhasebe mesleği için günümüzde lise düzeyinde ve lisans ya da ön lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alındıktan sonra staj süreci başlamaktadır. Bu staj sürecinde meslek mensupları ile mesleğe adım atacak olan adayların iletişimi başlamakta ve bu iletişim sonucunda meslek mensuplarının adaylardan beklentileri ve istemleri ortaya çıkmaktadır. Bu noktada da adayların aldıkları eğitime dair teorik bilgilerini uygulama ve pratiğe dönüştürebilmeleri oldukça önemli olmuştur.

Bu doğrultuda çalışmamız ile Elazığ ve Malatya illerinde SMMM Odasına kayıtlı olarak çalışan muhasebe meslek mensuplarının yukarıda bahsettiğimiz beklentilerini ortaya çıkarmak ve bu doğrultuda ortaya çıkacak verilerle adayların eğitim kalitelerinin yükselmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Alan araştırmasının ana kütlesini Elazığ ve Malatya il merkezlerindeki SMMM Odasına kayıtlı olan serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavir unvanıyla görev yapan yaklaşık 735 meslek mensubu oluşturmaktadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler yüz yüze anket tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan başlıca analizler; yüzde, ortalama ve standart sapma teknikleri şeklindedir. Yaptığımız bu analizler doğrultusunda çalışmamızdan çıkardığımız temel sonuç meslek mensuplarının adaylardan daha fazla pratik iş yaşamına yönelik eğitim beklentileri bulunduğu, iş yaşamında sorumluluktan kaçınmamaları, teknolojik yenilik ve yazılımlara daha yatkın olmaları gerektiğidir. Meslek mensubu adaylarından piyasanın beklentilerini karşılayacak düzeyde donanımına sahip olmaları ve bu konuda yetişmeleri çalışmanın temel çerçevesini oluşturmaktadır.

ABSTRACT

Today's enterprises as in line with technical and economic developments need more human resources than ever before to adapt to quality developments in both bureaucracy and business life. Internship process is start especially for accounting profession at high school level and at the undergraduate or associate level. In this internship process, the communication of the candidates who will take the job with the profession starts and as a result of this communication, the expectations and demands of the members of the profession arise. At this point, it has been very important for the candidates to apply their theoretical knowledge to the application and practice of the education they received.

In this context, it is aimed to reveal the above mentioned expectations of professional accountants who are registered to SMMM Chamber in Elazığ and Malatya provinces and to contribute to the increase in the quality of education of the candidates. The universe of the field research consists of approximately 735 professors working as public accountants and certified public accountants registered in the Certified Public Accountants and Financial Consulting Chamber in the provinces of Elazığ and Malatya. In this study, the quantitative research method has been used and data obtained through the face-to-face survey technique. The main analyzes used in this study are percentage, mean and standart deviation techniques. In line with these tests, the main outcome of our work is that there are more expectations for practical work life than the candidates, should not avoid responsibility in business life and that they should be more prone to technological innovation and software. It is the basic framework of the study that they have the level of equipment to meet the expectations of the profession and this they are professional in this regard.

1. GİRİŞ

Günümüz işletmeleri teknik ve ekonomik gelişmelere paralel olarak gerek bürokrasi gerekse de iş yaşamında nitelikli gelişmelere uyum sağlayan insan kaynaklarına her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar. İşletme fonksiyonları içerisinde yer alan muhasebe bilgi sistemi gerek işletmenin güncel ihtiyaçlarına cevap verebilmek için, gerekse de stratejik kararların alınmasında ihtiyaç duyulmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi, bilginin üretilmesi ve kullanılmasında nitelikli personel ihtiyacını beraberinde getirmiş ve personellerden beklentileri de arttırmıştır.

Muhasebe mesleği için günümüzde lise düzeyinde, lisans ya da ön lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alındıktan sonra staj süreci başlamaktadır. Bu staj sürecinde meslek mensupları ile mesleğe adım atacak olan adayların iletişimi başlamakta ve bu iletişim sonucunda meslek mensuplarının adaylardan beklentileri ve istemleri ortaya çıkmaktadır. Bu noktada da adayların aldıkları eğitime dair teorik bilgilerini uygulama ve pratiğe dönüştürebilmeleri oldukça önemli olmuştur.

Çalışmamızda Elazığ ve Malatya illerinde SMMM Odasına kayıtlı serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavir unvanıyla çalışan meslek mensuplarının yukarıda bahsettiğimiz beklentilerini ortaya çıkarmak ve bu doğrultuda ortaya çıkacak verilerle adayların eğitim kalitelerinin yükselmesine yardımcı olmak ana hedef olarak belirlenmiştir.

Elazığ ve Malatya illerinde yer alan yaklaşık 735 serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirden 240 tanesine ulaşılmış ve çalışmamızda nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler yüz yüze anket tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan başlıca analizler; yüzde, ortalama ve standart sapma teknikleri şeklindedir. Yaptığımız bu analizler doğrultusunda çalışmamızdan çıkardığımız temel sonuç meslek mensuplarının adaylardan daha fazla pratik iş yaşamına yönelik eğitim beklentileri bulunduğu, iş yaşamında sorumluluktan kaçınmamaları, teknolojik yenilik ve yazılımlara daha yatkın olmaları gerektiğidir. Meslek mensubu adaylarının piyasanın beklentilerini karşılayacak düzeyde donanımına sahip olmaları ve bu konuya yönelik daha iyi yetişmeleri gerektiği çalışmanın temel çerçevesini oluşturmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Mesleki eğitim alanlarından biri olan muhasebe eğitimi, ülkemizde örgün öğretim kapsamında, mesleki ve teknik liselerde, yükseköğretim kurumlarında önlisans, lisans ve lisansüstü seviyelerinde verilmektedir. Bu kurumlarda verilen muhasebe eğitiminin nihai amacı, öğrencilere muhasebe mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranış gereklerini kazandırmaktır. Böylelikle bir mesleğin

gerektirdiği bilgilerin, becerilerin ve davranışların kazandırılmasıyla, bireyleri işletmelerin ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirmek ve geliştirmek hedeflenmiştir. Bu hedefe ulaşıldığında, bu durumda hem bireyler bilgi ve becerileriyle uyumlu bir istihdama kavuşabilecek, hem de işletmeler istedikleri niteliklere sahip, üretim sürecinden pazarlama sürecine kadar aksamalar meydana gelmeden istihdam oluşturabilecektir.

Ülkemizde muhasebe eğitimi veren kurumlardan ortaöğretim ve önlisans düzeyinde eğitim veren kurumlar ön muhasebe elemanı yetiştirirken, en az lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim veren kurumlar muhasebeci mali müşavir unvanıyla meslek mensubu seviyesinde eleman yetiştirmektedir. 2008 yılından önceki mevzuata göre ortaöğretim ve önlisans mezunları da Serbest Muhasebeci olarak meslek mensubu olabilirken, 2008 yılından sonraki yasal düzenlemeye göre en az lisans seviyesinde öğrenim gören kişiler Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olarak meslek mensubu olabilir şartı gelmiştir ve bu düzenlemeyle birlikte Serbest Muhasebeci ünvanı kaldırılmıştır. Ülkemizde serbest muhasebeci mali müşavir unvanıyla olabilmek için öncelikle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi veya Hukuk Fakültesi mezunu olmak şartı ve Staja Giriş Sınavından yeterli puanı almış olmak şartı bulunmaktadır. Fakülte mezunları 3 yıl, Yüksek Lisans mezunları 2 yıl, ve Doktora mezunları 1,5 yıl staj sürelerini tamamladıktan sonra serbest muhasebeci mali müşavir unvanıyla Yeterlilik sınavına girerek meslek ruhsatı alabilmekte. Meslekte 10 yılını tamamlayan serbest muhasebeci mali müşavir unvanıyla mensupları ise yeminli muhasebeci mali müşavir unvanıyla sınavına girebilme şartını yerine getirmiş olurlar. Tüm bunların yanında serbest muhasebeci mali müşavir unvanıyla olmak isteyen önlisans mezunları sınavsız geçiş ile Açıköğretim Fakülteleri'ne geçerek lisans eğitimlerini tamamlayarak serbest muhasebeci mali müşavir unvanıyla olma hakkına sahip olabilirler.

3. LİTERATÜR ÖZETİ

Ülkemizde yükseköğretim kurumlarında muhasebe ile ilgili açılan bölümlerin sayısı giderek artış göstermektedir. Bölüm sayısında yaşanan artışla birlikte sorunlarda buna paralel olarak artış göstermiştir. Bununla birlikte üniversitelere sınavsız geçiş sistemi de eğitimde başarının kalitesini düşürüp sorunlar yaratmıştır.

Otlu, Solak, Durmuş (2012) Malatya ilinde meslek yüksekokullarının muhasebe eğitiminin ve muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünün geleceği hakkında yaptıkları araştırmada; “bu bölümü okuyan öğrencilerin %52,8’inin 3568 sayılı kanunda “Serbest Muhasebeci” ünvanının kaldırılmasıyla ilgili yapılan değişiklikten haberdar olmadığı ve %47,2’sinin değişiklikten haberdar olduğu tespit edilmiştir. Değişiklik hakkında bilgi sahibi olmayan öğrencilerden %64’ünün değişiklik hakkından bilgi sahibi olmaları durumunda bölümlerini tercih etmeyeceklerini” görüşünü bildirdikleri görülmüştür. Araştırmada “bu değişikliklerin önlisans öğrencilerinin meslek motivasyonlarını da olumsuz yönde etkilediği” yorumu yapılmıştır.

Kızgın (2005) tarafından sınavsız geçiş sistemi ile gelen öğrencilerin başarı durumları üzerine Muğla’da yaptığı bir araştırmada “sınavsız olarak doğrudan meslek yüksekokullarına gelen öğrencilerin başarıları ile sınavla gelen öğrencilerin başarıları karşılaştırılmış ve incelenen tüm programlarda sınavsız gelen öğrencilerin daha başarısız olduğu” tespit edilmiştir.

Yanık, Günce ve Konakay (2017) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin bu mesleği seçmelerinde ailelerinin meslek mensubu olmaları, mezun oldukları lise, bölümün ders içerikleri ve staj konusunda kolaylık sağlamanın etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Durak ve Yıldız (2011) tarafından üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin Kırklareli Yöresi’nde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerin beklentilerini karşılama düzeyini inceleyen araştırmada, “Türkiye’de üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin işletmelerin taleplerini tam olarak karşılamadığı”, ve ayrıca “işletmelerin muhasebe eğitime gereken önemi vermediklerini özellikle de yetişmiş elemanları istihdam etme eğiliminde oldukları” sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2017) tarafından Kayseri ilinde meslek mensuplarının MYO öğrencilerinden beklentileri üzerine yapmış olduğu araştırmada “meslek mensuplarının MYO bölümlerinde verilen eğitimde müfredatın

güncel olması, uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi ve müfredat belirlenirken belirlenirken sektör ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiği” sonucuna ulaşılmıştır.

Ünal ve Helhel (2010) muhasebe meslek mensuplarının MYO öğrencilerinin nitelikli eğitim alması hakkında görüş ve beklentilerini tespit etmeye yönelik olarak Antalya ilinde yaptıkları araştırmada, “meslek yüksekokullarında, uygulamaya dönük eğitimin oldukça yetersiz olduğu, öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun teorik bilgileri aktardıkları ve güncel konularda uygulamaları bilmedikleri, müfredattan piyasa gerçeklerinin gerisinde kaldığı, mesleki İngilizce eğitiminin yetersiz olduğu ancak meslek mensuplarının bu konuda mezunların geliştirilmesi için MYO camiasından fazla bir beklentilerinin olmadığı” tespit edilmiştir.

Gücenme Gençoğlu ve İşseveroğlu (2010) tarafından meslek yüksekokullarındaki eğitimin muhasebe mesleğine katkısı üzerine yapılan araştırmada; “ilk olarak 2002-2003 yıllarında ticaret liselerinden meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş sisteminin başlamasıyla birlikte meslek yüksekokullarında eğitim-öğretim kalitesinin düştüğü ve birçok sorunu da beraberinde getirdiği, lise yıllarında yeterince mesleki yönlendirme yapılmadığı için birçok MYO öğrencisinin istemediği meslek dalında eğitim görmek durumunda kaldığı” konusu üzerinde durulmuştur.

Tunç (2005) tarafından meslek yüksekokullarına sınavsız geçişin değerlendirilmesi üzerine yaptığı bir araştırmada, “meslek liselerinden önlisans programlarına sınavsız geçişin öğrencileri nasıl olsa üniversiteye yerleştirileceği düşüncesiyle üniversite sınavı için çaba göstermekten alıkoymadığını ve meslek liselerinden yeterli donanımına sahip olmadan gelen öğrencilerin meslek yüksekokullarında başarıyı düşürdüğünü, meslek yüksekokullarından ayrılma oranlarının yüksek olduğunu ve bunun sonucunda da meslek yüksekokullarındaki öğrencilerin kalitesinin düştüğü” sonucuna ulaşılmıştır.

Nartgün-Yüksel (2009) tarafından sınavsız geçişte izlenen kriterlerin değerlendirilmesine yönelik öğretim elemanları üzerine yapılmış olan bir araştırmada; “öğretim elemanlarının sınavsız geçiş sisteminin değiştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gerektiğini, sistemin meslek yüksekokullarında öğrenci ve öğretim kalitesini düşürdüğünden şikayetçi olduklarını tespit etmişlerdir.”

Çam-Demir (2006) muhasebe öğrencilerinin muhasebe öğreniminde başarılarını etkileyen faktörler üzerine yaptıkları bir araştırmada; “öğrencilerin %58,4’ünün sınavsız geçiş sistemini doğru bulmadığını ve sınavsız geçiş ile birlikte sınıf içinde hedef birliğinin kaybolduğu ve bu durumun da başarıyı olumsuz etkilediği” sonucuna ulaşılmıştır.

Kuşat (2014) tarafından meslek yüksekokullarında öğrenci başarıları üzerine Eğirdir MYO muhasebe programı öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, “öğrenci kalitesinin düştüğü, hem düz lise hem meslek lisesi mezunlarının mesleki derslerde zorlandıkları, sınavlı ya da sınavsız gelmiş olmaları, öğrencilerin kız ya da erkek olmalarının ders başarıları üzerinde farklılık yaratmadığı, birinci öğretime kayıt yaptıran öğrencilerin ikinci öğretime kayıt yaptıranlardan daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada araştırılması ve çözüm üretilmesi gereken konunun, sınavsız sınavsız geçiş ya da sınavsız geçişin ortaya çıkardığı düşünülen meslek yüksekokulu kalitesindeki azalışlar değil, hem düz lise hem de meslek liselerindeki eğitim kalitesindeki düşüşler olduğu” ifade edilmiştir.

Yardımcıoğlu ve Büyükşalvarcı (2007) Selçuk Üniversitesi meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerine yaptıkları bir araştırmada “öğrencilerin %67,8’lik bir kısmının okudukları bölümü sevmemelerine rağmen çeşitli sebeplerden ötürü istekleri dışında bölümlerde eğitim gördüklerini” tespit etmişlerdir. “Mesleği sevdiği için bölümü okuyan öğrencilerin oranının ise %32,2” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genellikle Türkçe literatüre baktığımızda son yıllarda yapılan araştırmaların hemen hepsinde ortak olan sorunların devam ettiği, meslekte niteliğin elde edilmesi için önemli olan unsurların üzerinde durulmadığı görülmüştür. Bu da tespit edilen sorunlara yönelik olarak gerekli çalışmaların yapılmadığını ve ilgili kurumlarla işbirliğinin gerçekleştirilemediğini ortaya koymuştur.

4. ALAN ARAŞTIRMASI

4. 1. Araştırmanın Konusu

Bu çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının staj yapan meslek adayları ile muhasebe eğitimi alan meslek adaylarından beklentileri ve adayların meslek ihtiyaçlarına yetebilecek nitelikte yetiştirilmeleri için yapılması gerekenler incelenmiştir. Araştırmanın yapıldığı Elazığ ve Malatya il merkezlerindeki SMMM Odasına kayıtlı olarak çalışan muhasebe meslek mensuplarının staj yapan meslek adayları ile muhasebe eğitimi alan meslek adaylarından beklentilerinin incelenmesi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

4. 2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile muhasebe meslek mensuplarının staj yapan meslek adayları ile muhasebe eğitimi alan meslek adaylarından beklentileri ve adayların meslek ihtiyaçlarına yetebilecek nitelikte yetiştirilmeleri için yapılması gerekenlerin tespit edilmesi ve iş piyasasının beklentilerini karşılayacak nitelikte meslek elemanı yetiştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

4. 3. Araştırmanın Önemi

Literatüre baktığımızda son yıllarda yapılan araştırmaların hemen hepsinde ortak olan sorunların devam ettiği, muhasebe mesleği için gerekli niteliklerin elde edilmesi için önemli olan unsurların üzerinde durulmadığı görülmüştür. Söz konusu bu boşluğun, alan yazını açısından önemli bir boşluk olduğu düşünülmektedir Bu nedenle, çalışmanın meslek mensubu adaylarının piyasanın beklentilerini karşılayacak düzeyde donanımına sahip olmalarının sağlanması ve diğer çalışmalar açısından da esin kaynağı olabileceği ümit edilmektedir.

4. 4. Araştırmanın Varsayımı ve Sınırlılıkları

Varsayım

- ❖ Bu araştırmada muhasebe meslek mensupları tarafından verilen yanıtların gerçek düşünceleri olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- ❖ Araştırmamız sadece Elazığ-Malatya il merkezindeki SMMM Odasına kayıtlı olarak çalışan muhasebe meslek mensuplarından veri sağlandığı için elde edilen bulgular ancak Elazığ-Malatya illeri için genellenebilir.
- ❖ Araştırmamızda elde edilen bulguların muhasebe meslek mensuplarının tamamına geliştirilmesi açısından da bazı sınırlılıklar içermektedir

4. 5. Veri Toplama Ve Analiz Yöntemi

Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler yüz yüze anket tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan başlıca analizler; ortalama, standart sapma ve yüzde teknikleri şeklindedir. Veriler Yıldız (2017) tarafından bu konuda Kayseri ilinde uygulanan anket formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırma verilerinin tutarlılığını ölçmek amacıyla güvenilirlik analiz yapılmıştır. Güvenilirlik analizi için Cronbach's Alfa katsayısı kullanılmıştır.

Cronbach's Alfa Katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme ölçütü (Kılıç, 2016: 48):

- ❖ $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- ❖ $0,41 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.
- ❖ $0,61 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek orta güvenilirliktedir.
- ❖ $0,81 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek güvenilirliktedir.

Ölçeklerin güvenirlik analizi sonuçları yani Cronbach alfa değerleri sonuçlarına göre;

Ölçeğin Adı	Cronbach Alfa
Meslek Mensuplarının Üniversitelerdeki Eğitimi Değerlendirmelerine İlişkin Sorular	0,846
Meslek Mensuplarının Eleman Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterlere İlişkin Sorular	0,767
Meslek Mensuplarının Yükseköğretim Kurumlarından Beklentilerine İlişkin Sorular	0,752
Sektör-Üniversite İşbirliğinin Yapılmasının Gerekli Kılan Hususlara İlişkin Sorular	0,735
Meslek Mensuplarının Müfredatta Yer Verilmesini Uygun Bulduğu Konulara İlişkin Sorular	0,875

ölçeklerinin orta ve yüksek güvenirlikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızda elde edilen veriler SPSS 20.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

4. 6. Araştırmanın Evren Ve Örneklemi

Alan araştırması Elazığ-Malatya il merkezlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma için Elazığ ve Malatya il merkezlerinin seçilmesi, araştırmacıların bu bölgede bulunmaları ve zamanın en etkili şekilde değerlendirilmesi düşüncesi sebep olmuştur. Alan araştırmasının ana kütlesini Elazığ ve Malatya il merkezlerindeki SMMM Odasına kayıtlı olan serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavir unvanıyla faaliyet gösteren ve fiilen çalışan yaklaşık 735 meslek mensubu oluşturmaktadır. Anket uygulaması gönüllülük esasına dayandığı gerekçesiyle ve tüm evrene ulaşabilmenin zor olması sebebiyle evreni temsil eden bir örneklem alanı belirlenmiştir.

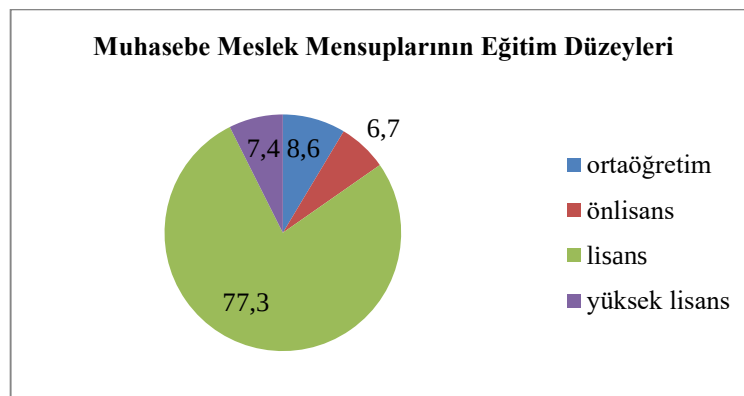
Araştırmada, kolay uygulanabilen, hızlı ve ucuz yoldan veri elde etmenin en kestirme yolu olan kolayca örnekleme yöntemi (Nakip, 2006: 184) kullanılarak Elazığ ve Malatya il merkezlerindeki muhasebe meslek mensuplarının yoğun olarak çalıştıkları alanlar belirlenmiş ve ana kütle içerisinde 240 meslek mensubu ile birebir görüşme sağlanarak veriler elde edilmiştir. Örneklemde, tüm evrenin yaklaşık %30'una ulaşılmıştır.

4. 7. Araştırmanın Bulguları

4. 7. 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri

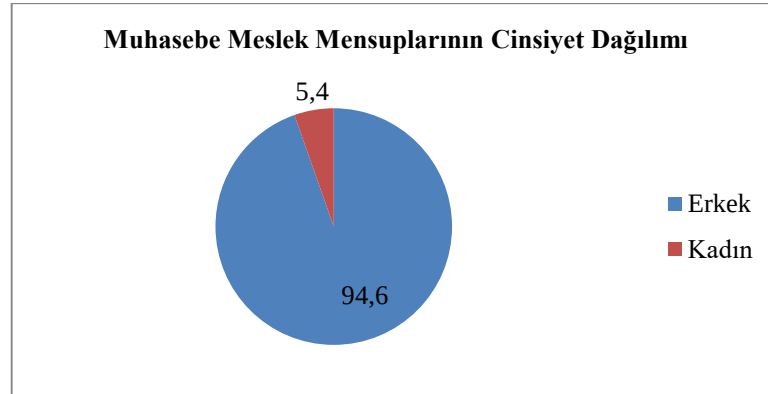
Araştırma verilerimizden elde ettiğimiz sonuçlar aşağıda listelediğimiz tablo ve grafikler ile frekans analizine ve yüzde analizine tabi tutulmuştur. Grafik 1'de ve Grafik 2'de anket uygulanan meslek mensuplarının cinsiyet ve eğitim düzeylerinin dağılımlarına yer verilmiştir.

Grafik 1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Düzeyleri

Grafik 1 ve Grafik 2’de de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan meslek mensuplarının %94,6’sı erkek ve bunların %98’i serbest muhasebeci mali müşavir unvanına sahiptir. Serbest muhasebeci mali müşavir meslek mensuplarının %91,4’ü önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine ve %8,6’sı ise lise ve dengi eğitim düzeyine sahiptir. Önlisans, lise ve dengi eğitim düzeyine sahip meslek mensupları 2008 yılında yasada yapılan değişiklik ile geçici 11. maddede belirtilen haktan faydalanarak stajlarını başarıyla tamamlamışlar ve belirtilen süreçte sınavlara girerek serbest muhasebeci mali müşavir unvanını almışlardır. Araştırmaya katılan meslek mensuplarından sadece %5,4’ü kadın olup, tamamı serbest muhasebeci mali müşavir unvanına ve lisans eğitim düzeyine sahiptir. Bu durum muhasebe mesleğinin kadınlar tarafından çok tercih edilen bir meslek olmadığını ortaya koymaktadır.

Grafik 2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyet Dağılımı

Ankete katılan meslek mensuplarının yükseköğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitimi değerlendirilmelerine ilişkin ifadelerle bakış açıları tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Meslek Mensuplarının Yükseköğretim Kurumlarındaki Eğitimi Değerlendirmeleri

İfadeler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1-Öğrencilerin bilişim teknolojileriyle alakalı bilgileri yeterlidir.	3,02	1,384
2-Yüksek Öğretim kurumlarında verilen uygulamalı eğitim yeterlidir.	2,84	1,388
3-Yüksek Öğretim kurumlarında anlatılan ders müfredatı günceldir.	3,18	1,254
4-Öğrencilerin staj süreleri makul düzeydedir.	2,82	1,263
5-Yüksek Öğretim kurumlarında verilen teorik eğitim yeterlidir.	2,82	1,481

Tablo 1’de gördüğümüz üzere meslek mensuplarının yükseköğretim kurumlarındaki eğitimi değerlendirmelerine göre sıralandığında “Yüksek Öğretim kurumlarında anlatılan ders müfredatı günceldir” (3,18) sorusu ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca “Öğrencilerin bilişim teknolojileriyle alakalı bilgileri yeterlidir” (3,02), “Yüksek Öğretim kurumlarında verilen uygulamalı eğitim yeterlidir” (2,84), “Öğrencilerin staj süreleri makul düzeydedir”, “Yüksek Öğretim kurumlarında verilen teorik eğitim yeterlidir” (2,82) soruları önem derecelerine göre orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara göre genel bir değerlendirme yaptığımızda; meslek mensuplarının yükseköğretim kurumlarındaki eğitimi değerlendirmelerine ilişkin soruların her biri araştırmaya katılan meslek mensupları tarafından belirli oranda yeterli bulunmuştur.

Ankete katılan meslek mensuplarının eleman seçiminde dikkate aldıkları kriter değerlendirilmelerine ilişkin ifadelerle bakış açıları tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Meslek Mensuplarının Eleman Seçiminde Dikkate Aldıkları Kriterler

İfadeler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1-İşgören adayları işverene güven vermelidir.	4,13	1,293
2-Elemanların tecrübeli olması önemlidir.	3,31	1,416
3-Personeller sorumluluklarının bilincinde ve çalışkan	4,06	1,352
4-Personeller yenilikleri kolay kabullenebilmelidir.	4,05	1,288
5-Eleman seçerken referans önemlidir.	3,54	1,296
6-Çalışanlar yetenekli ve bilgili olmalıdır.	3,92	1,301
7-Elemanlar alanında eğitilmiş olmalıdır.	3,72	1,346

Tablo 2’ye baktığımızda muhasebe meslek mensupları eleman seçerken dikkate aldıkları kriterlerde “İşgören adayları işverene güven vermelidir” (4,13) sorusuna verdikleri cevaba göre en çok bu konuya önem verdiklerini görmekteyiz. En az ise “Elemanların tecrübeli olması önemlidir” (3,31) sorusu önem derecesine göre en düşük öneme sahiptir. Ayrıca “Personeller yenilikleri kolay kabullenebilmelidir” (4,05), “Çalışanlar yetenekli ve bilgili olmalıdır” (3,92), “Elemanlar alanında eğitilmiş olmalıdır” (3,72) gibi soruların her biri katılımcılar tarafından önem derecesine göre yüksek düzeyde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ankete katılan meslek mensuplarının yükseköğretim kurumlarından beklenti değerlendirilmelerine ilişkin ifadelerle bakış açıları tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Meslek Mensuplarının Yükseköğretim Kurumlarından Beklentileri

İfadeler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1-İş ortamı kolay benimsenmelidir.	4,32	0,986
2-Öğrenciler bir araştırmacı gibi yetiştirilmelidir.	4,08	1,197
3-Eğitim hayatında öğrenciler piyasa gerçeklerine alıştırılmalıdır.	4,23	1,140
4-Kişiler yeteneklerine göre yönlendirilmelidir.	4,20	1,055
5-Branşlaşmaya ağırlık verilmelidir.	4,04	1,164
6-Ekip çalışmasına yatkın iletişimi gelişmiş kişiler olmalıdırlar.	4,23	1,076
7-Muhasebe derslerinin müfredatları güncellenmelidir.	4,30	0,989
8-Yüksek Öğretim kurumlarında uygulamalı ağırlıklı eğitim	4,30	1,103
9-Eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliği sağlanmalıdır.	3,90	1,148

Tablo 3’te meslek mensuplarının eğitim kurumlarından beklentileri; “İş ortamı kolay benimsenmelidir” (4,32) sorusu en yüksek ortalamaya sahip olarak meslek mensuplarının en yüksek derecede önem verdikleri konu olmuştur. “Eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliği sağlanmalıdır” (3,90) sorusu ise en düşük ortalamaya sahip olarak orta derecede önem verilen bir konu olmuştur. Ayrıca “Muhasebe derslerinin müfredatları güncellenmelidir”, “Yüksek Öğretim kurumlarında uygulamalı ağırlıklı eğitim verilmelidir” (4,30), “Eğitim hayatında öğrenciler piyasa gerçeklerine alıştırılmalıdır”, “Ekip çalışmasına yatkın iletişimi gelişmiş kişiler olmalıdırlar” (4,23) soruları da meslek mensuplarının yüksek derecede önem verdikleri konular arasında olmuştur.

Ankete katılan meslek mensuplarının sektör-üniversite işbirliğinin yapılmasını gerekli kılan hususları değerlendirilmelerine ilişkin ifadelerle bakış açıları tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sektör-Üniversite İşbirliğinin Yapılmasını Gerekli Kılan Hususlar

İfadeler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1-Üniversite sektör işbirliği ile müfredat güncel tutulmalıdır.	4,21	1,067
2-Öğrencilere eğitim süreçlerinde kısmi zamanlı istihdam	3,82	1,216
3-Staj yapan öğrenciler denetlenmeli ve takip edilmelidir.	4,23	1,189
4-Öğretim elemanları zaman zaman seminerler düzenlemelidir.	3,70	1,218
5-Yeni mezun istihdamı sağlanmalıdır.	4,04	1,125
6-Oda mensuplarına zaman zaman seminerler düzenlenmelidir.	3,87	1,239

Tablo 4'e göre "Staj yapan öğrenciler denetlenmeli ve takip edilmelidir" (4,23) sorusu sektör-üniversite işbirliği konusunda en yüksek öneme sahip olmuştur. "Üniversite sektör işbirliği ile müfredat güncel tutulmalıdır" (4,21) sorusu ise ikinci sırada öneme sahip olan diğer bir konu olmuştur. Ayrıca "Öğretim elemanları zaman zaman seminerler düzenlemelidir" (3,70), "Öğrencilere eğitim süreçlerinde kısmi zamanlı istihdam sağlanmalıdır" (3,82) gibi soruların orta düzeyde önem verilen konular olduğunu görmekteyiz.

Ankete katılan meslek mensuplarının müfredatta yer verilmesini uygun bulduğu konuları değerlendirilmelerine ilişkin ifadelerle bakış açıları tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Meslek Mensuplarının Müfredatta Yer Verilmesini Uygun Bulduğu Konular

İfadeler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1-Finansal Piyasalar ve Kurum Uygulamaları müfredatta yer almalıdır.	4,06	1,203
2-Meslek Etiği konusu müfredatta alınmalıdır.	4,27	1,122
3-Sektörel Maliyet Muhasebesi Uygulamaları müfredatta yer almalıdır.	4,15	1,157
4-Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi ve Kdv Uygulamaları konularına müfredatta yer verilmelidir.	4,35	1,144
5-Türkiye Muhasebe Standartları müfredatta yer almalıdır.	4,21	1,116

Tablo 5'e baktığımızda " Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi ve Kdv Uygulamaları konularına müfredatta yer verilmelidir" (4,35), "Meslek Etiği konusu müfredatta alınmalıdır" (4,27), "Türkiye Muhasebe Standartları müfredatta yer almalıdır" (4,21) gibi konular meslek mensuplarının müfredatta yer almasını istedikleri en önemli konular olmuştur. Ayrıca "Sektörel Maliyet Muhasebesi Uygulamaları müfredatta yer almalıdır" (4,15) ve "Finansal Piyasalar ve Kurum Uygulamaları müfredatta yer almalıdır" (4,06) gibi konular yüksek derecede önem verilen ama diğer sorulara nazaran ikinci planda görülen dersler olduğu sonucuna ulaşmaktayız.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Elazığ ve Malatya illerinde SMMMO'na kayıtlı ve bağımsız olarak Elazığ ve Malatya il merkezlerinde faaliyet gösteren “Serbest Muhasebeci Mali Müşavir” ünvanlı meslek mensuplarının muhasebe meslek mensubu adaylarını ve muhasebe alanında eğitim alan meslek mensubu adaylardan beklentilerini tespit etmek amacıyla yapılan alan araştırmamızın belli başlı bulguları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- ❖ Araştırmaya katılan meslek mensuplarının %94,6'sı erkek, %5,4'ü kadındır.
- ❖ Meslek adaylarının istenilen düzeyde nitelikli olabilmeleri için eğitim kurumlarında uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gerektiğini, müfredatta güncellemelere yer verilmesi gerektiğini ve öğrencilerin iletişimi kuvvetli kolay uyum sağlayan bireyler olarak yetiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
- ❖ Meslek mensupları yükseköğretim kurumlarını müfredatın güncelliği konusunda, teorik ve uygulamalı eğitim konusunda ve bilgi teknolojilerinin eğitimi konusunda yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir.
- ❖ İstihdam edilecek meslek adaylarının güvenilir olmasına, yeniliklere açık öğrenmeye istekli bireyler olmalarına ve sorumluluktan kaçmayan kişiler olmasına önem verdiklerini ifade etmişlerdir.
- ❖ Meslek mensupları nitelikli işgücü oluşturulması adına zorunlu staj uygulamalarına, müfredatta güncellemeler yapılmasına ve yeni mezunlara istihdam sağlanması konusunda eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliği yapılması gerektiğini düşünmektedirler.

Araştırma sonucu ulaşılan bu tespitler dikkate alındığında eğitim kurumlarında meslek mensuplarının beklentilerini karşılayabilecek bir eğitim çıktısı elde edebilmek için;

- ❖ Eğitim kurumları ile sektör arasında işbirliği ile staj uygulamalarına yasal statü kazandırılarak uygulamalı eğitim anlayışına ağırlık verilmelidir.
- ❖ Sektör ihtiyaçları belirlenerek güncel ders müfredatları oluşturulmalıdır.
- ❖ Meslek adaylarına mesleki bilgi ve becerilerin yanında, meslek etiği, güvenilirlik, sorumluluk sahibi, yeniliğe açık ve öğrenmeye istekli, ekip çalışmasına yatkın olmak gibi vb. mesleki davranışlara uygun bir eğitim verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Demir, M. & Çam, M. (2006), “Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Öğreniminde Başarılarını Olumsuz Etkileyen Faktörlere İlişkin Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 32, Ekim, ss.160-169.
- Gücenme, Ü. & İşseveroğlu, G. (2010), “Türkiye’de Meslek Yüksekokullarındaki Eğitimin Muhasebe Mesleğine Katkısı Üzerine Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 47, Temmuz, ss. 28-40.
- Kılıç, S. (2016). Cronbachs Alpha Reliability Coefficient, Journal of Mood Disorders, 6(1), pp.47-48.
- Kızgın, Y. (2005), “Sınavsız Geçiş (METEB) Sistemi İle Gelen Öğrencilerin Başarılarının İstatistikî Analizi: Muğla Üniversitesi Muğla Meslek Yüksekokulu Örneği” “İş,Güç”, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt 7, Sayı 2, Haziran, ss.120-129.
- Kuşat N. (2014), “Meslek Yüksekokullarında Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Çalışma: Eğirdir Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı Örneği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 49, Ocak, ss.65-79.
- Nartgün Ş. & Yüksel E. (2009), “Meslek Yüksekokullarına Sınavsız Geçişte İzlenen Kriterlerin Değerlendirilmesi”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 2, Yıl 9, Aralık, ss.189-204.
- Otlı, F.; Durmuş, A.F.; Solak, B. (2012), “Meslek Yüksekokulları Muhasebe ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi Ve Bölümün Geleceği Hakkında Bir Araştırma: Malatya Meslek Yüksekokulu Uygulaması”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 55, Temmuz, ss.35-50.

- Tunç, A. (2005), “Meslek Yüksekokullarına Sınavsız Geçişin Değerlendirilmesi”, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, ss.75-81.
- Ünal, G.F. & Helhel, Y. (2010), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Nitelikli Yetiştirilmesi Hakkında Görüş ve Beklentileri: Antalya İlinde Bir Araştırma”, 9. Ulusal İşletmecilik Kongresi, 6-8 Mayıs, Zonguldak, ss.322-326.
- Yanık A.; Günce N. & Konakay G. (2017), “Muhasebe Eğitime Bakış Açılarının Öğrenci Perspektifinden Değerlendirilmesi: Kocaeli Üniversitesi’ne Bağlı 5 Meslek Yüksekokulunda Bir Uygulama”, International Journal of Academic Value Studies, Aralık, Sayı 17, ss.231-238.
- Yardımcıoğlu, M. & Büyükşalvarcı, A. (2007), “Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği Ve Tercih Edilme Sebepleri”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ekim, Sayı 36, ss. 173-178.
- Yıldız, F. & Durak, G. (2011), “Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi’nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak, Sayı 49, ss. 37-47.
- Yıldız, G. (2017), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı Öğrencilerinden Beklentileri: Kayseri İlinde Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak, Sayı 73, ss 169-184.